

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za pò godine K 6. — Za Šibenik na godinu donasjenjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 6 para peti redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redak. — Nelrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Bečka vlada i parlament.

Carevinsko vijeće zaključilo je ili bolje odgodilo zasjedanje nakon skoro dvomjesečnog rada. Ovoga puta nije bilo šale: radilo se je zaista sve u šestnaest. Bi prihvaćena zakonska osnova o rekrutacijama; bi tršeno prvo čitanje proračuna, prvo čitanje finansijskih osnova, kojim bi se imale napuniti državne a donekle i pokrajinske blagajne; bi obavljeno prvo čitanje škakljivog zakonskog nacrtu a ustanovljenju talijanskog pravničkog fakulteta; bijahu napokon prihvaćene razne druge zakonske osnove.

Sve je tu teklo kao po loju: hitno, kao da se sve radilo o stvarima sasvim naravnim i jednostavnim; indiferentno, kao da se radilo o stvarim, što nikoga ne zanimaju. Bilo je i oporbenih govora, no tko je pomnije pratio tok razprava, morao je doći do uvjerenja, da se o pravoj oporbi nije ni radilo, već da je to bila prosta parada, nekakva parlamentarno-tehnička potreba, da se govornici poredaju „pro“ i „contra“ . . .

Neka magična sila izgleda da je stvorila takav položaj. Jer tko bi mogao dokučiti, kako je posile one lanjske žestoke oporbe, posile one obstrukcije, koja je takozvane prijatelje parlamentarizma u očaj utjerala, moglo doći do neočekivane tišine, umjerenosti i dosle nevidljive pitomosti.

Sad, koja je ta magična sila, što je stvorila toliko čudo? Zar promijenjen poslovnik? Ne, jer se može uza sve oštrine privremenog poslovnika voditi odlučna oporba, dočim s druge strane ni obstrukcija nije niipošto omogućena, kad bi se tog sredstva oporbe htio da lati priličan broj zastupnika. Zar rekonstrukcija ministarskog kabineta, koja je odavna i opetovano stavljena u izgled, kao melem teško izgrđenom parlamentarizmu? Ne, ni to. Ta je rekonstrukcija imala uzsljediti koncem lanjske, pak početkom ove godine, zatim o pokladima, početkom minulog zasjedanja, pak pred Uzkrš. Ali se nije obistinila. Iz kabineta je izašao Slavenim toll omražen ministar Schreiner, no sve je drugo ostalo pri starom. Da je očekivana rekonstrukcija bila mjerodavna za držanje pojedinih stranaka u parlamentu prama vladi, odavna bi neke stranke bile izgubile uzstrpljenje te stupile u najžešću oporbu. Nego kako se onda tumači to sasvim naklonio ili mlahov držanje negda oporbenih stnanaka prema onoj istoj vladi, koji su pobijali malo prvo na žestoki način?

Uzrok tomu leži jedino u osjećaju vlastite slabosti oporbenih stranaka i u malaksalosti, koja je nastupila izu bezuspješne teške borbe. Ovdje ciljamo u prvom redu na stranke, što se okupljaju u slavenjskoj „jednoti“, jer ostale oporbene stranke nisu nikad ni vodile ozbiljan, odlučnu oporbu proti sustavu vladanja Bienertova ka-

bineta. Razlog toj slabosti nači je u razroznosti elemenata i stranaka što sačinjavaju slavensku jednotu, gdje uz najuvjerenijeg i najžešćeg radikalca sjedi najumjereniji konzervativac, gdje uz odlučne protivnike Bienertove vlade sjede ljudi oprečnih političkih i socijalnih težnja.

Slavenska jednota, imponirajuća skupina od oko 130 zastupnika, najveća parlamentarna udruga, ustala je u svoje doba toliko odlučnim, koliko pravednim zahtjevom, da ministarski kabinet ima biti lako preustrojen, da u njemu mora sjediti jednaki broj slavenskih i njemačkih ministara. To je jedini način, kojim bi se dala uzpostaviti bar prilično pravedna vladavina i suzbili premoć što ju Nemci uživaju proti pravu i razboru u svim granama državne uprave. Taj zahtjev, kojemu nitko ne može poricati umjerenosti i pravičnosti, bi doduše odlučno postavljen, ali ne tako uzdržan i zagovaran, e da bi jednom bio ostvaren.

Taj zahtjev imao je služiti temeljem svakom parlamentarnom djelovanju jednote; držanje pojedinih njezinih grupa prema vladi imalo je dosljedno u svakom pitanju biti ovisno o udovoljenju postavljenom zahtjevu. Naprotiv u važnijim momentima nije bilo ni složna ni odlučna izstupa. Prama tomu je pala i važnost zahtjeva o paritetnom sastavu vlade, zahtjeva, koji se neće nikad ni ostvariti, budu li se oporba neodlučno držala. Slavenska jednota pokazala je najjasnije svoju slabost i razroznost pri pretresanju zakonske osnove o rekrutacijama. Tu su neke grupe glasovale za osnovu, neke proti, a neke su se i uztegle. Da se pri takovom držanju jednote neće izpuniti njezino traženje, svak može da uvidi. Bienertova vlada ostaje tu nepomična uza sve male neugodnosti, što je kroz ovo kratko vrijeme u komori i proračunskom odboru doživila, kao odgovđenje pretresanja osnove o zajmu od 180 milijuna kruna i o ugovoru sa parobrodarskim društvom Lloydom.

Trebalo bi s toga da slavenska jednota revidira svoja pravila, utvrdi čisto i bistro svoj program; da udari odlučno i jednodušno svojim političkim pravcem, kako je ono započela. U njezinim je rukama ključ situacije i možemo reći sudbina slavenskog življa u ovoj poli monarhije.

Još je na vrijeme da popravi počinjene pogreške, ali bi daljnji neodlučnost i slabost bila fatalna.

Političke vijesti.

Hrvati i Talijani u Istri. Neki dan se je sastao u Poreču saborski odbor sastavljen od 5 Talijana i 5 Hrvata za narodno izmirenje. Talijanski izaslanici izjavile, da ne mogu primiti predloge Hrvata za podlogu razpravljivanja. U dugotrajnoj razpravi govorilo se o na-

činu za postignuće narodnog mira. Konačno je zemaljskom odboru povjerenom, da taj način pronađe i da stavi konkretne predloge. Dojduća sjednica biti će polovicom travnja. — Talijanske novine oštro se obaraju proti zahtjevu Hrvata, da im se garantira u javnom životu ravnopravnost. Oni smatraju, da je zahtjev ravnopravnosti za Talijane smrt. Ako Hrvati budu izjednačeni sa Talijanima, onda su ovi prestali biti gospodari Istre. Malo po malo bi ih Hrvati mogli posve blokirati u gradove zapadne obale, onda i raznaroditi. Za to se opiru zahtjevima Hrvata.

Njemačko-češki spor. S raznih se je strana utvrdilo, da je austrijski ministar predsjednik barun Bienertl prigodom posljednje konferencije stranačkih predsjednika upravo predsjedniku poljačkoga kluba prof. dru. Glombinskom molbu, da ponovno započne s posredovnom svojom akcijom između Čeha i Niemaca, a u svrhu postignuća sporazumka između obaju protivnika. Zamjenik predsjednika poljačkoga kluba, podpredsjednik zast. Stapinski, izjavljuje naprotiv, da prigodom posljednje konferencije o takovoj intervenciji predsjednika poljačkoga kluba. Ministar predsjednik barun Bienertl je naprotiv posve jasno izrazio, da on kanj sam osobno voditi pregovore glede djelotvornosti češkoga sabora u rješanju spora između Čeha i Niemaca.

Porezna reforma. U odboru gospodske kuće koji proučava od vlade predloženu reformu poreznog sustava, nabačena je i misao, da taj odbor zajedno sa poreznim odborom zastupničke kuće razprada pitanje, kako bi se dao u državnom gospodarstvu uvesti sistem štednje.

U eri ribarskih zadruga. *)

Kako smo naslućivali a donekle i proticali, ne od danas i od jučer, već od kad je naš list počeo izlaziti, zarazom filoksera bacili smo se na more. Mnogi i mnogi odesliše se po svietu da tamo namaknu hljeba za sebe i svoje, drugi daduše se na mornaricu, a ono što slabijega i nevoljnijega osta doma, da u moru traži sebi i dječici kruh svagdanji. O zadržnom ribarskom životu nije se ni govorilo, dok ga na neki način ljudi ne unesoše među narod. Velimo među narod, a to što, što u mnogim mjestima, pravi ribari od zanata, nepridaju zadržu, te istu sačinjavaju većinom ljudi, koji se u ribarstvo nit najmanje ne razume.

Okavovo ribarsko zadržarstvo može da postane pogubno za napredak i razvoj našega ribarstva.

Rek bi da mi osnivajući ribarske zadruge imamo na umu samo kako ćemo što više riba poloviti, a ne promišljamo nit najmanje da se

svemu dodje na kraj i da mi svagdanu u ribarstvu nazadujemo. Istina je, da je more bogata njiva, ali i ova se daje u kratki rok izjaloviti. Obazremo li se na prošlost bogatstva našeg mora, pa uporedimo li sa sadašnjosti, doći ćemo do uvjerenja, da mnogo vrsta riba u našem moru bivaju svagdanu u nazadku, t. j. svakdanu mal ne biva ih sve to manje. Pri osnuciu ribarskih zadruga na ovo se nit najmanje ne misli, te sve izgleda, kao da mi radimo samo da nama bude dobro, a za budućnost, za našu djecu deveta je briga. U jednu rječ, zavladao je puki egoizam, koji izbija na javu i na sami način, kojim se zadruge osnivaju. Tko prati ulaz plivačice ribe, koja brči k nama, te susupice sledi je na putovanju kroz Jadran, uvjeriti će se, da mnoge i mnoge osnovane zadruge morale bi se mal ne ukinuti, jer sebe će malo i nimalo pomoći, dok će ogromne štete nanieti ribarima srednje i gornje Dalmacije, budući će se bašarmari plouvće ribe razširakli pri prvom svom ulazu u Jadran, a taj proces sledit će na ciolom svom putu, dok ne prodju tantalove mule, te nezaduju u mutne vode Promontora i Menduline. Ovu manju za osnuće ribarskih zadruga bez glave i repa, mi niipošto ne možemo odobriti, te u neustavnom njihovom osnivanju nazrievamo ne napredak, već nazadak, dapače propadanje našeg ribarstva i ako to propadanje sledi i pričinja se neopaženo.

Podizati zadruge, razprostranjivati mreže za što više izrabljivanje našeg mora, a ne starati se, kako da bar djelomično nadoknadimo moru pretrpljeni gubitak, to je naprosto da rećemo divljačtvo, koje se ničim nega opravdati. Naš Jadran, koji nam izgleda kao pitoma dražica u krugu ogromnog oceana, morali bi njegovati, na neki način urediti ga tako, da nam bude pitoma njivica, na kojoj sadimo i sijemo izmjenično sjeменение, samo daju sasna neizjalovimo. Nu mjesto ovoga mi ovdje naše pitomo more, ovu našu bogatu dražicu ćupamo i deremo, kao što zloćudna maćeha ćupa i dere kosice svoje nevine pastordčadi.

Doduše pomorska vlada izdala je neke odredbe, da ovdje ondje zabrani ribanje preko cijele godine, kao što u nekim predjelima i kroz stanovito doba godine. Zabrano u uporabi nekih mreža također odobravamo, ali sve ovo nije dostia. Nama se hoće da preduzmemo nijesto i za zaštitu mreštenja, kao i to da neke stanovite vrste riba ovdje ondje uz obalu u pojedini zaklonjenim zaljevima, koje trebata umjetno graditi, već samo pametno i racionalno urediti, umjetnim načinom razplodujemo. Ovo se može, dapače mora učiniti, ako ne želimo, da nas buduća pokoljenja budu proklinjala.

Mi ovo govorimo, jer nas na ovo poviest našega ribarstva nagoni; mi ovo pišemo, jer nas

*) Uz običnu našu ogradu u ovom pitanju. (Ured.)

Makarska i Primorje.

Napisao Nikola Alavić.

XIV. Pomoćni biskup i kaptol sustolnice.

Ovdje je sielo sustolnice i pomoćnog biskupa. Do g. 1828. Makarska je biskupija bila sasvim samostalna. Ona je te godine, odlukom Pape Lava XII. „Locum Beati Petri“, spojena sa splitskom, ali samo personalnom unijom pod istim biskupom, ostajući i na dalje pridružena, kao osobita i samostalna biskupija, „conservato volumus“ tako isto je glasila. Za obavljenje biskupskih čina u Makarskoj biskupiji određeno je da Preposit sustolnog kaptola bude posvećen kao titularni pomoćni biskup ili uoćbe vikar. Sada obnaša ovu čast učeni i vriedni Dr. Juraj Carić, koji je još u mladog i kriepkoj dobi. On je lani i preklani, a možda i ove godine, vodio i vodit će hrvatsko hodočašće u Lurd.

Kroz ove tri godine što je ovdje, svojim neumornim radom stekao je mnogo zaslug a njegovo će se ime trajno u nas spominjati. On je lani u bližnjij i zapuštenij uvali Veprića ustanovio svetište Blažene Djevice Lurdske, kojemu danomic hiri mnoštvo vjernika, ne samo iz grada i Primorja, nego možemo reći iz cijele srednje Dalmacije, pak iz iste Bosne i Hercegovine, te mnogi i mnogi razne milosti od Blažene

Djevice dobiše, i sviet neprestano tamo hrli, a osobito u svetčan dan, kad je lepo vrijeme, jer se u špilji govori sv. misa.

Položaj ovog svetišta, kao i samo svetište zasluđuje da se vidi. Makarski kaptol sastoji se od 9 residencijalnih kanonika i od 4 pomoćnika.

XV. Šetnje — Gulja — Svetište u Vepriću.

Makarska sa svih strana ima liepih i ugodnih šetnja, a osobito ona za zapadne strane grada po kraljskoj cesti, koja vodi do tako zvane Gulje. Gulja je piramida (premda sada još fali vrh, pošto je nekoć jaka bura zbacila i nikad nije bio postavljen.) Gulja bi postavljena i prenešena izpod manastira, gdje je prije bila, te g. 1818., kadno je naša vlada, posle strahovite kuge g. 1815., zatim glada i rata, kao što se razabire iz latinskog nadpisa na istoj ploči (koja je sada jako oštećena i pokvarena, a koju bi vlada za njezinu čast morala izmieniti novom) otvorila je taj put, da nevoljnim putem zarade daje, a taj put vodi na Zadarvarje i ostao je nedovršen i u projektu za cielo stoljeće, dok ga nije otrag dvadesetak godina izvela preko Zadarvarja u Omiš i Imotski (kadno je trgovina sa Bosnom sasvim nestala.) Od grada do Gulje, ima dva kilometra puta, a još jedan kilometar daje, nahodi se romantična i sada po svoj Dal-

maciji, a i van nje poznata uvala Veprić, u kojoj se nahodi jedna špilja, koja je sasvim slična glasovitij Lurdskoj špilji i koja lani na 11. vejljače, na 51 god. prikazanja Bl. D. Bernardici, bila po pres. biskupu posvećena, i njezin blagoslovljen kip postavljen. U špilji je oltar i svakog dana sviet za pobožnost idje. Po nastojanju pres. biskupa sav goli i kameniti prostor okolo Veprića je zajagat, te tako isto i bližnji brežuljak, tako nazvani „Napoleonov klobuk“, na kojem on kani, kao u Lurdu namjestiti „Put Križa“, a jur tri velika drvena križa dao je lani postaviti na vrhu tog brežuljka.

Ove godine dao je posaditi liep drvored sa stablima, koje mu je vlada besplatno dala, od špilje pa sve do trećeg mosta, što kad do malo godina narastu i objaćaju, biti će upravo milota poč do Veprića.

I cievi za vodovod jur nabavio, i tako će voda uvijek kod špilje teći, a ta voda će ljeti služiti za potrebito zalivanje stabala kod Veprića i na cesti, a u isto doba voda će služiti za posjetnike i za životinje napajati. Hvala vrlo nastojniku!

XVI. Proizvodi — Tvornice — Uzorne uljarne. Opanci.

Glavni proizvodi ovdje i u Primorju jesu: vino, ulje, smokve, bajam, višnje. Višanja naj-

više ima u selu Brelima, koji su lani za prodaju iste uhvatili liepu svotu od 60.000 kruna. Osim višanja, još je riba, duhan, koji osobito u Gor. Primorju se goji, i t. d.

U Makarskoj imamo paromlin tvrdke F. i N. Majstrovčić i Iv. Ivanišević za brašno i za tjestenine, koji je pred malo godina namješćen, a dosta radnje ima. Tjestenina iz ovog paromlina tražena je ne samo u Dalmaciji, nego i izvan nje. Imamo k tomu tvornicu za pridenjenje srdelja i druge ribe. Ova kad je dobra godina pravi do 7 i 800.000 kutija. Ove godine vladinom podporom u gradu, u Tučepima, u Igranim, a brzo i u Živočigović otvorile se tri uzorne uljarne za fino ulje.

I tako naše ulje, koje je do sad u trgovini slabu cijenu imalo, liepi će gias steći i dobro će se prodavati u pokrajini i van iste. Ovdje je osobito važan obrt, kojeg drugdje u Dalmaciji nema, a to je pridenjivanje kože za opanke. S tom radnjom bave se razni trgovci. Opanci idu na daleko, u Bosnu, Hercegovinu i u Hrvatsku, pak čak do Srbije. Mnogo je radnika zabavljeno pri pridenjivanju kože i tim se mnoge obitelji uzdržavaju.

(Sledi.)

Ijubav bez ikakvog egoizma na to siluje i to nam naređuje. Sam način, kojim se ribarske zadruge osnivaju, izgleda nam razbojnički po morske naše stvorove. Bore se tri stupa, bore se kapitali proti našim jadnim morskih stvorovima, samo da ih se što više uništi, a s druge strane ništa se nepreduzmi, kako da se njih zaštiti.

Zadruge se osnivaju, ne kao što su zadruge za zaštitu životinja na kopnu, već kao čete razbojnika koja ide zatim, da što više koristi sebi i za sebe srpa. Je li ovo napredak? Može li se ovako ribanje nazvati racionalno? Ne. Doduše neupućeni raduju se liepom dobitku koga mi iz mora imamo. Sve naše domaće novine prenašaju vijesti o kolikolko uhvaćene ribe, ali nijedna da je se našla, pa da bi ove cifre popratila su par riječi i sjetila se, da će se ove cifre sve to više umanjivati, ako se mi ne osvijestimo i stanemo ozbiljno se brigati, kako da naše more zaštitimo od puste samovolje i pašaluka.

Za sve grane i za sve obrte postoji neki zakon, neka odredba, ali za ribarstvo toga nema. Rekli smo da danas osnivaju ribarske zadruge i čobani a to sve zato, što ih kopno izdaje. Nadometnuli smo, da se o naše ribarstvo tu tri stupa, a da sva tri nemaju niti pojma o ribarstvu. U jednu rječ: kaos i manja, koja ne sluti na dobro.

Zašto se ovo događa? Iskreno velimo iz pukog neznanja. Zato mi ne čudimo, kako se u tom natječu zemaljskog gospodarskog saveza, zadržava sve preko svog ribarskog saveza proti zadržanoj svezu. Ljudi na glavi ovog ustanova neznanju za more, ni što će reći ribanje. U jednu rječ, ne imaju ni pojma o svemu onome što radi. Nama se još najviše sviđa ponašanje „Srbske zore“. Ona bar se ne paća u ništa, a dobro radi, jer u stvar u koju se čovjek ne razumi, bolje da se i ne prili. Zadržani savez nije osnivao zadruge ribarske, nego je samo primao pod svoje okrilje i financirao je one, koje bi se k njemu obratile. U jednu rječ nije radio na štetu, već na korist ribara i ribarstva. Sva ova borba za proturenje kapitala nama ne sluti na dobro. Mi u njihov vidimo nazadak, a ne napredak našeg ribarstva, te stog ju osuđujemo, a želimo samo, da se ribarske zadruge osnivaju od ribara i za ribare pod vještim nadzorom strukovnjaka, a ne ribarskih laika, koji samo gledaju svoju korist i zavoda koga zastupaju, a ako će naše ribarstvo u jednu, dvie godine saspa propasti njih i malo briga. Oni su se zadovoljili kad su uložili svoje kapitala i časovito se pomogli.

Vlasti kojima je do napredka i blagostanja naroda imale bi zauzeti shodne korake, jer kako smo rekli ova manija oko osnutka ribarskih zadruga bez glave i repa, može da urodi hrdjavim posljedicama. A onda?

Dopisi.

Uglednom upravitelstvu

Hrvatskog stalinarskog društva u Kninu.

Kad je ono društveno pravno mjeseca srpnja 1908. na pokudan način dočekala ugnjetavača hrvatskih sloboda baruna Raucha, te je bila digla proti tome svoj glas javna štampa osuđujući najostrije čin i pri tome stala da ozbiljno kritikuje neuredno upravljanje sa društvenom imovinom i poznati zaključak „Providnost“ poprimljen u Tvrdjavi d. 8/9. 1907., kojim je Preč. O. Marun bio imenovan doživotnim društvenim predsjednikom i novlašten da po svojoj uvidjivosti i volji raspolaže društvenom imovinom, našao je shodnim da napadne na podpisane; oni su pak sa svoje strane, u koliko su mislili da se što od toga na njih odnaša, dali izpravak objelodanjen u br. 69. „Narodnog lista“ god. 1908.

Gosp. je predsjednik u svojoj daljnjoj pisaniji u novinam izazivao sve one, što imaju da prigovore njegovoj upravi, da iznesu konkretne činjenice i dadu mu mogućnost da ih tuži sudu, zadavajući pošteni reči, da će tom ponudom ostati na biljezi. Kao odgovor, bio je objelodanjen u br. 301. „Hrvatske Riječi“ „Obračun“ sa 50 tačaka (konkretnih činjenica) te odazivajuće se njegovoj svečanjoj ponudi, pozivalo ga se da odredi dan, sat i mjesto gdje će mu biti od predjeljene osobne sve u obličju navedeno riečju i javno potvrđeno, e da može podneti tužbu redovitom sudu, na kojem da se utvrdi ili njegova korektnost, ili istinitost iznesenih činjenica.

Na društvenoj skupštini od 29. prosinca 1908. gosp. predsjednik tražio je da drugim načinom, ne putem suda, rieši taj konflikt koji je nastao usljed „Obračuna“, ali kako je on bio ponudu prvi učinio, a to bila prihvaćena, bilo je zaključeno da se ta stvar kao njegova privatna afera, sudbeno rieši, našto je i opet obrekao da će tužiti sudu, ali ni po tome toga danas neučinio.

Na toj istoj skupštini, bilo je krenuto i pitanje dočeka Raucha sa strane društvene uprave, pitanje zaključka d. d. 8/9. 1907., društvenih računa, koji nisu bili pregledani kao i također pitanje u obće dosadašnjeg upravljanja društvenom imovinom, te su se na posredovanje u i molbe zastupnika gg. Biankinija i Perića, sklonuli članovi društva koji iznašahu te prigovore da i sa svoje strane pristanu da bude obustavljeno razpravljanje i zaključivanje o tim pitanjima i povjerenje sve obraničkom sudu, koji da izvidi cielu stvar, kao i sav dosadašnji način upravljanja društva sa strane g. predsjednika, te da o tom izreče svoj sud i odredi shodno u pogled daljnje vodjenja društvene uprave.

U taj obranički sud bili su izabrani: Gosp. Dr. Ante Dulibić, Dr. Pero Klaić, Don Juraj Biankini, Ćiril Iveković, Roko Stojanov, Dr. Miho Obuljen i Dr. Ugo Werk. Obranički sud svoga zadatka nije izvršio. Predsjednik nam, za svrhe koje nećemo ovdje da izpitavamo, pobio je imenovanje jednog obranika, kao da nije uzšleđio, jer se govorilo da će ih se izabrati kao šest, dočim ih se je faktično odabralo sedam. U zadnji čas našao je, da ima da pristane i uz sedmog. Obranički sud ipak je cienio, da zbog toga samoga njegova prigovaranja, dakle rad puke formalnosti, odkloni od sebe škakljivi zadatka.

Sada nenadno, da još ne bijaše riečen zadatka i posao častnog suda a ni osobna afera predsjednikova, ovaj je sazavao glavnu skupštinu, na dnevnom redu koje nema ni spomena o svim ovim pitanjima niti o obraničkom sudu, koji ih je imao da rieši te se je na prvoj dođućoj skupštini imalo izvjestiti o svemu tome i o zaključku obraničkog suda glede budućeg upravljanja društvom.

Podpisani kao imenovani zastupatelji članova, koji prigovarahu društvom upravljanju, na ime svoje i drugova izjavljuju da skupštinu upriličenu na uzkršni ponedjeljak dneva 28. tek., u ručno doba od 1 s. p. p., obzirom na izostanku dnevni red, smatraju nezakonitom i nekompetentnom, jer je obraničkom sudu bilo povjerenje da izpitava sve dosadašnje upravljanje društva, račune zadnje periode i zaključke predsjednika i uprave društva, a napose pitanje o dočeku Raucha i o gornjem zaključku Tvrdjave, te da shodno odredi u tom pogledu u buduću; usljed česa ni jedna skupština nije mogla biti sazvana da bira novu odnosno da potvrdi staru upravu niti je smjela da mimoidje zadatka da se sudjelovanjem od gosp. predsjednika takozvane oporbe odluči, što se ima da poduzme za riešenje gornjeg spora, kad su imenovani članovi častnoga suda odklonili svoj zadatka.

Usljed toga podpisani, za se i za svoje drugove, izjavljuju da neće sudjelovati na toj skupštini, koja vriedja izmjenični ugovor na koji je vezana i ta uprava i pojedini članovi, te mole tu uglednu upravu da ovu stvar stavi do znanja gospodi članovima, koji bi toga dana pristupili sastanku, dočim odsutni, bit će do potrebe obaviješteni objelodanjenjem ove izjave. Knin, dneva 28. ožujka 1910.

Dr. Rikard Barić. Dr. Ugo Monti.

Opazka uredništva. U poslu star. društva bio se i naš list založio a sve u namjeri da se društvena uprava i rad udesi na unapredjenje onih ciljeva koji su lebdili pred očima utemeljitelja društva. Kako je pak naš list i do sada ustupao mjesta gori spomenutoj gospodi, to smo učinili i ovaj put.

Nu da se ne reče da hoćemo da budemo pristrani objelodanjenjemo i ovo

poslano nam saobćenje.

Danas hrvatsko stalinarsko društvo, uz brojno saučesće članova, poslije petnaestog ozbiljnog razpravljanja uspješno iscrpi dnevni red, uz oduševljeno priznanje društvenoj upravi nad nečekivanim znanstvenim i materijalnim tekovinam, po kojima je društvo doprio do zavidnog položaja. Predsjednik u svome uspio. govoru vjerno ocrtao sve klance jadikovce kroz koje je društvo dosad prolazilo, naglasujući najzadnje poteškoće, te matematičnom preciznošću proreka, kako će odsede društvo koracati ravnim poljanom k svomu utaćenom cilju. Stvoreni su razni važni zaključci po daljni razvoj hrvatskog stalinarsstva. Odnosni skupštinski iscrpljivi izvještaj bit će tiskan te članovima i narodu do znanja stavljen.

U Pragu.

Slavno uredništvo! Molimo za uvrštenje ovih redaka: „Hrvatsko podporno društvo u Pragu“ primilo je od 12. veljače do 17. ožujka o. g. ove doprinose: P. t. Adolf Eckert, predsjednik trgovačke škole u Pragu K 50; Dionička štedionica Križevci K 30; Hinka Francka sinovi Zagreb K 25; S. Wasserhain, trgovač, Zagreb; Djuro Ružić veletrgac, Rieka; Hrv. učiteljska i predijmna zadruga Zagreb; Trgovačka obrtnička

komora Zagreb; Dragan pl. Turković, vel. žup. u m. Zagreb; Josip Krepelka, nar zastupnik, Končanica po K 20; Dragutin Hirs, Ivančgrad K 10; Prva iločka štedionica, Martin Pilar, arhitekt Zagreb po K 5.

Odbor se spomenutih darovateljima najljepše zahvaljuje i moli sve dobročinitelje, na koje se molbom obraća, da ga novčanin darom potpomognu u njegovom nastojanju oko izvršavanja zadaće, koja je društvu opriedjeljena. Broj Hrvata akademičara praskih od godine do godine raste. Ove godine od kojih 250 akademičara Hrvata ima tehničara 75. Medjutim ima dosta velik broj neimućih djaka, pak je razumljivo, da odbor društva vrši vrlo tešku zadaću davajući podpore prema društvenoj imovini, koje je tek oko 2800 kruna, a u to je razmjerno manje podupiran od hrvatske javnosti, nego bi to u istinu zasluživao.

za Hrvatsko podporno društvo Prag-Kr. Vinohrady
Frandoth inž. cand.
tajnik

Trst.

Ravnateljstvo društva „Dalmatie“. Primate iz Trsta: Pitamo ravnateljstvo društva „Dalmatie“, što dalje čeka a da izključi iz uporabe iztrošene parobrode „Airona“, „Rondina“, „Iniziatore“ a osobito „Falco“, koji je bio tu nedavno izbrisan i proglašen nesposobnim za putovanje. Čeka li ravnateljstvo možda, da se dogodi koja nesreća i da bude ljudskih žrtava kao što se to za veliko čudo nije obistinilo već na 21. tek, kad je „Falco“ u ponedjeljak putovao u pruzi Sale—Zadar i kad je puhala ona strašna bura, kojoj je jedva odolio, te ako je sretno u Zadar stigao, ima se zahvaliti samo i jedino vriednom kapetanu istoga, koji je na sve moguće načine i svojom pomorskom vještinom znao ukloniti pogibieljne morske udarce, te i ako znojao na licu ipak pjevanjem i posmjehom na ustima ohrabrivao i sokolio putnike, koji su od straha bili više mrtvi nego živi. — Svakome je poznato, kako je „Falco“ nakon skoro 40 godina putovanja tako star, iztrošen i gnjio, da ako, nedaj Bože, popusti samo na jednom samom mjestu, sav bi se razrgao po sebi i tad nebi nikome na brodu bilo spasa, a što tako okevalno se od časa na čas u gori spomenuto dicalo.

I nadležna pomorska vlast morala bi vidjeti takovu opasnost na pomenutim parobrodima, te zabraniti, da isti dalje putuju, čim bi zapriježili nesreće, koje će se stalno jedan dan desiti ako se odmah ovakovom stanju stvari ne stane na put. Ravnateljstvu „Dalmatie“ ovo malo redaka na znanje i na uvaženje nadom, da će bezodvalčno ukloniti pomenute parobrodiće.

Iz grada i okolice.

Glavna godišnja skupština „Gospodarske Zadruge“ obdržavala se je na drugi dan Uskrsa uz mnogobrojni pristup članova. — Skupština je bila veoma važna, te čemo o njoj u narednom broju donieti iscrpljivo izvješće. Za danas donosimo samo zaključak poprimljen na istoj proti namuljenom porezu na vino, a taj glasi: Kotarska „Gospodarska Zadruga“ za politički kotar Šibenik, na svojoj godišnjoj skupštini obdržavanoj dne 28. ožujka 1910. najodrešitije provjeduje proti namjeravanom obćem porezu na vino, čim bi se smrtni udarac zadao vinogradarstvu glavnoj i jedinjoj grani privrede ove zemlje, i onako već posve uništenom. Ovaj prosvjed bi brojavno istog dana dostavljen ministru predsjedniku i ministru financije.

O Uskršnim blagdanim. Presvjeti i Prepoštivani Gospodin Dr. Vicko Puljić, biskup, Šibenski, darovao je mjestnoj konferenciji Sv. Vinka K 50. Na ovom velikodušnom daru uprava društva svesrdno zahvaljuje.

Poivalno. Gosp. Dr. Dujam Cace, koji je kao javismo, stanovao na prvom podu kuće Vrzina u gradu, izpod kojega se u noć 22. ožujka u drogariji g. V. Vučića razvio onaj užasni požar, i koji se je te noći spasio od od oćite smrti usljed toga, što su brzo priskočili redari Jušić, Ban i Čučuk, te ga pobudili i na opasnost upozorili, poklonio je dne 26. o. mj. predavši ih na ruke gosp. načelnika, slieđeće nagrade: U fond dobrovoljnog vatrogasnog društva K 100; redarima Jušiću, Banu i Čučuku svakome po K 25, ostalom redarstvu K 75. Nagrade su bile odmah podieljene po želji darovatelja.

Prinosi konferenciji sv. Vinka de Paoli. Da počasti uspomenu Nike Jurasa preminulog na Rieci gg. Špiro Guberina K 10. Frano Crljenko K 1. Da počasti uspomenu Katarine Pavlović, A. ud. Pavlović-Lučić K 4. Da počasti uspomenu Nade ud. Medić, A. ud. Medić K 2. Da počasti uspomenu T. Comicia Ivo Keckemety K 2, Marko Jakovljević K 2, Don

Rudolf Pian K 2. Da počasti uspomenu Matije Lokas, Vladimir Kulić K 2. Uprava društva svoj plemenitoj gg. srdačno blagodari.

Koncertna zabava u našem „Sokolu“ priredjena u ponedjeljak večer uspjela je da nije mogla bolje i ljepše. Ciebi program izveden je podpuno na obće zadovoljstvo. Orhestar je vrlo liepo poslije jedne koračnice odsvirao prije zabave smjesu iz opere „Boeccaccio“ od Suppe-a. Muški sokolski pjevački zbor odlikovao se ovog puta u svim komadima, a osobito u liepoj Zajčevjoj himni Zrinsko-Frankopanskoj. Preciznost i fuzija glasova sve to bolje uspeva, pa je sigurno da će ovaj mladi zbor sve to ljepše i brzo napredovati. Solo-pjevanja izvedena su također uz sveobće odobravanje. Gosp. A. d. Lušić u tužaljki „Zorko moja“ iz „Porinara“ dao je liepa izraza osjećaju tuge. Tenorski glas mu je simpatičan, i ako ne jak, pjeva sa mnogo temperamenta i shvaćanja, te nema sumnje, da će biti u ovakvim zabavama našeg Sokola sve to veselije primljen i slušan. Gosp. M. Kuzmić kao tenor također posjeduje mnogo liepa svojstva, medj kojima je sigurnost njegova zbilja nesporiva. Pjevao je Hatzeovu elegiju „Kad midijah mrijeti“, te ju je izveo tačno i izrazito, premda kompozicija sama po sebi po svom stilu slabo govori čuvstvu. Gđa. E. m. K. Krstelj u „Večernjoj pjesmi“ od Zajca pokazala je, da joj pjevanje ide lako, jer posjeduje dosta škole, a k tome je sasvim sigurna u prelazima s visokog na nizki registar i obratno. Glas joj je ljubak, te ga zna vrlo vješto prilagoditi čuvstvu, što ga pjesma i glazba hoće da oćituju. Gosp. A. Matačić pokazao je u ariji „Escamila“ iz „Carmena“, da posjeduje krasan baritonski glas i liepu stručnu spremu, koja mu pri pjevanju podaje sigurnost u glasu i preciznost u izvedbi. Pjevao je takovom lakoćom, a ujedno takovom ozbiljnošću, kan da mu je pjevanje već davno zanimanje, čim je zbilja izazvao napetu pozornost ciebi publike. Od njega bi se sigurno razvio izvrstan bariton, jer ima uz druge osobine i pjevačkog talenta. Sva pomenuta četvorica bila su frenetičnim aplauzima i pljeskanjem počašćena i primorana da dielom ponove izabrane komade ili da odpejavaju što izvan programa. Poslije iscrpljenog koncerta razvio se liep ples. Pomješćka Sokola bijahu dubkom puna, pretlesna za toliki sviät. Još jednom se vidjelo, da je potreba proširenja društvenih prostorija neodložna. Čestitamo pri završetku i pjevačkom sokolskom zboru i solo-pjevačima na vrlo liepu uspjehu, kao što i vriednom kapelniku g. M. Meliharju, koji je — vidi se — uložio uprav s voljom i s zasnom — sve svoje sile, da ova zabava uspije što ljepše, u čem je eto podpuno uspio. Čestitamo i našem Sokolu, što ustanovljenim pjevačkom zboru i priredivanjem ovakvih liepih zabava sve to bolje odgovara svojoj društvenoj zadaći i budi u svom krilu sve to ljepši društveni život.

† **Antun Vranješ** c. k. viši mjerac oćevnosti preminuo je na 27. t. mj. u ovdješnjoj pokraj. bolnici nakon kratke, ali teške bolesti. Pokojnik je bio poznat kao vriedan činovnik i dobar čovjek. Jučer po podne bio mu sprovod. Laka mu zemlja, a udovici i svojti naše iskreno saučesće!

† **Matija Lokas.** U prošlu subotu, nakon kratkog bolovanja, preselila se na bolji život u dobi od 88 godina ova dobra i izgledna starica, koja je, na udivljenje onih koji su je poznavali, kao mlada neva revno obavljala svoje kućne poslove sve do zadnjega dana. Liep joj je bio sprovod, na kom je učestvovalo mnogo svieta, jer je svak poznavao dobro staricu, a osobito za njom žal sirotinja, prama kojoj je bila veoma darežljiva. Ucviljenom suprugu naše saučesće, a pokojnici Bog dao rajsko uživanje!

Izplivala liešina. Jutros na 8 sati izplivalo je ukraj morske obale u Docu, truplo djeteta Ive Nikolića Ivina, koga je nestalo za vrijeme južine 28 prošlog mjeseca. Truplo je bilo od ribe sve izjedeno, a poštjedeno je samo ono, što je pokrivala roba. Ruke su odpale. Iza običnih izvida vlasti truplo je sahranjeno na groblju sv. Ane.

Riedki esemplar. Jutros su ribari iz Žirja donijeli na našu ribarnicu liepi esemplar ribe sablje — pese doba, (Xiphias gladius Linn) koji se je jučer iza podne zaletio na kopno uz obalu kod Žirja u potjeru za iglicam. Dug je 180 m. tež 50 kg.

Izvoz drvja. Prispjeli su da kraju drva parobrodi „Aleanza“ iz Genove, „Split“ iz Trsta „Diana“ iz Rieke za Ruen. „Giulia Cosulich“ iz Mletaka. „Margaritone“ iz Brindisi, „Trous“ iz Trsta krca ugljen.

Odio ratnog brodovlja. Jučer po noć prispio je u našu luku ratni brod „Satelit“ su 6 torpiljarka. Danas polaze.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavalac i odgovorni urednik Josip Drežga.